

מבחן מתכונת בגיאוגרפיה - אדם וסביבה
12 שנות לימוד
2 יחידות לימוד- הפיתוח והתכנון המרחבי

(מבחן מתכונת - קיץ תשע"ט 2019)

את מדבקת הנבחן יש להדביק על מחברת התשובות בלבד

אנו רואים בקיום טוהר הבחינות משימה חינוכית, ערכית ומוסרית, שהמערכת
כולה נקראת להיערך להצלחתה.

באחריות הנבחן/ הנבחנת לשמור על טוהר הבחינות בהתאם לכללים ולהנחיות בעל
פה ובכתב על גבי שאלון הבחינה ועל ידי אחראית הבחינה.

- כל הזכויות שמורות למשרד החינוך -

הוראות לנבחן

משך הבחינה : שעתיים

מבנה השאלון ומפתח הערכה

א. בשאלון זה **שבע** שאלות, עליך לענות על **ארבע** שאלות בלבד.
לכל שאלה 25 נקודות, סה"כ – 100 נקודות.

ב. חומר עזר מותר בשימוש :

(1) אטלס משנת 2000 ומעלה.

(2) אטלס אוניברסיטאי חדש

(3) אטלס כרטא פיזי, מדיני כלכלי חברתי

(4) אטלס כרטא אוניברסלי

(ללא המילון למונחי הגיאוגרפיה)

כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטוטים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

הוראות מיוחדות:

1. כתוב את כל תשובותיך במחברת הבחינה המצורפת.

2. ציין את שם הפרק ואת מספר השאלה עליה אתה עונה.

3. בתום הבחינה החזר את השאלון למשגיח/ה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

הוראות לנבחן מותאם

משך הבחינה : שעתיים

מבנה השאלון ומפתח הערכה

א. בשאלון זה **שבע** שאלות, עליך לענות על **שלוש** שאלות בלבד.
לכל שאלה 33 נקודות, סה"כ – 99 נקודות.
הערכה כללית – 1 נקודה
סה"כ – 100 נקודות.

ב. חומר עזר מותר בשימוש :

- (1) אטלס משנת 2000 ומעלה.
- (2) אטלס אוניברסיטאי חדש
- (3) אטלס כרטא פיזי, מדיני כלכלי חברתי
- (4) אטלס כרטא אוניברסלי

(ללא המילון למונחי הגיאוגרפיה)

כדי להמחיש את תשובותיך היעזר בסרטוטים, בחתכים ובגרפים, לפי הצורך.

הוראות מיוחדות:

1. כתוב את כל תשובותיך במחברת הבחינה המצורפת.
2. ציין את שם הפרק ואת מספר השאלה עליה אתה עונה.
3. בתום הבחינה החזר את השאלון למשגיח/ה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

שאלה 1 – תהליכי פיתוח

תהליכי תכנון ופיתוח הכרחיים להתקדמותה של מדינה.

- א. פרט שלושה גורמים לצורך בפיתוח ותכנון (9 נקודות)
- ב. הצג שני גופים במדינת ישראל היוזמים ומקדמים תהליכי פיתוח. (8 נקודות)
- ג. הדגם תהליך פיתוח אחד, ותאר כיצד באים לידי ביטוי בתהליך זה התחומים השונים: כלכלי, חברתי ומרחבי. (8 נקודות)

שאלה 2 – רמת פיתוח של מדינות

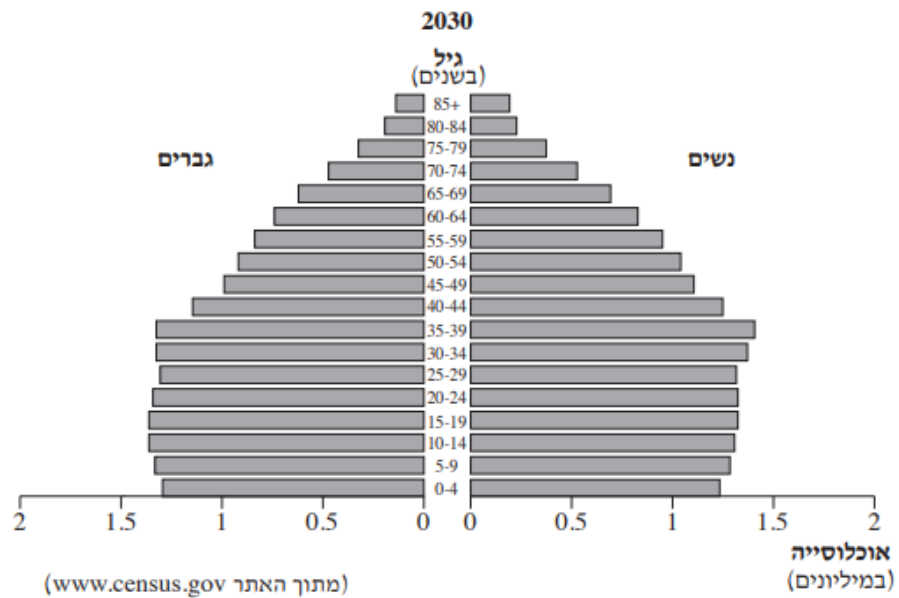
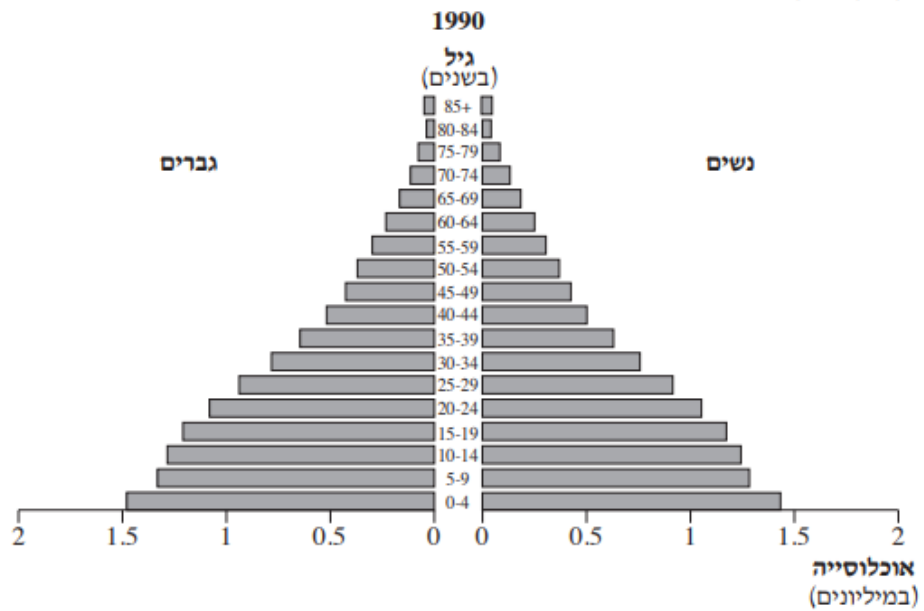
- א. בטבלה שלפניך מוצגים שלושה מדדי פיתוח ב- שלוש מדינות שונות: **צרפת (אירופה), ברזיל (דרום אמריקה), אתיופיה (אפריקה).** קבע אילו נתונים מתאימים לאיזו מדינה, **נמק** את בחירתך. בתשובתך **הסבר** את הקשר בין הנתונים של מדדי הפיתוח לבין רמת הפיתוח של המדינה. (9 נקודות)
- (אתה יכול להיעזר במפות העולמיות באטלס)

המדינות	תמ"ג לנפש בדולרים	% המועסקים בחקלאות	צריכת אנרגיה לנפש (ביחידות שעט"ן)
מדינה א	42,112	3%	5,943
מדינה ב	1,895	60%	350
מדינה ג	15,524	15%	2,546

- ב. **אנו יודעים שבמדינות מתפתחות, אחוז יודעי קרוא וכתוב נמוך.** הצג הסבר אחד לכך שאחוז יודעי קרוא וכתוב נמוך, **ותאר** כיצד עליה במספר האנשים היודעים לקרוא ולכתוב תשפיע על המצב במדינה. (8 נקודות)
- ג. **הצג שני** מדדים נוספים (שאינם מופיעים בשאלה) **והסבר**, כיצד המדדים שצינת מלמדים על רמת הפיתוח של מדינה. (8 נקודות)

שאלה 3 – הרכב אוכלוסייה

עיין בפירמידות הגילים של האוכלוסייה בפרו אחת משנת 1990 והאחרת – התחזית לשנת 2030, וענה על הסעיפים א' - ג' שבעמוד הבא.

א. על פי פירמידות הגילים, תאר את השינויים במבנה הגילים של פרו בשנים 1990 - 2030 בשלושת התחומים האלה :

- -שיעור ילודה
- תוחלת חיים
- אוכלוסייה תלויה

(9נקודות)

ב. הסבר גורם אפשרי אחד מהתחום החברתי לשינוי בשיעור הילודה.
הסבר גורם אפשרי אחד מתחום הפיתוח הטכנולוגי לשינוי בתוחלת החיים.
(8 נקודות)

ג. תאר שתי השפעות אפשרויות של השינויים שתיארת בסעיף א', על החברה ו/או על הכלכלה של פרו.
(8 נקודות)

שאלה 4 - גלובליזציה וזרזי פיתוח

קרא את הקטע הבא וענה על השאלות שבהמשך:

מפעל אינטל קרית גת – מאיץ את הצמיחה הכלכלית באזור.

חברת אינטל הרב לאומית פירסמה את ההודעה הבאה: פעילותנו בקרית גת מייצרת השפעה נרחבת על העיר והאזור. בשנת 2016 המשכנו בשדרוג המפעל בהשקעה של 6 מיליארד דולר, השקעה מתמשכת עד שנת 2018. פרויקט זה ירחיב את פעילותנו בישראל ויחזק את השפעתנו על הכלכלה המקומית. (לקוח מאתר אינטל)

א. הסבר מהי חברה רב לאומית והצג שלוש דרכים בהן היא מייצרת השפעה נרחבת על האזור והעיר. (9 נקודות)

ב. חברות רב לאומיות, שההנהלות שלהן נמצאות במדינות מסוימות ומייצרות את מוצריהן במדינות אחרות, הופכות עם השנים לתופעה שהולכת וגדלה ברחבי העולם. תופעה זו תורמת להתפתחות העולם הגלובלי של ימינו. חברות אלו מנצלות את היתרון היחסי של המדינות בהן מוקמים מפעלי הייצור. הסבר מהו יתרון יחסי והדגם מהו היתרון היחסי שאינטל מוצאת בישראל. (8 נקודות)

ג. תאר שתי השפעות שליליות של פעילות החברות הרב לאומיות במדינות מפותחות. (8 נקודות)

שאלה 5 - משאבים ותחבורה כזרזי פיתוח

א. קרא את הקטע הבא וענה על שאלות שאחריו.

ב 21 בינואר 2019 נפתח נמל התעופה הבינלאומי תמנע - אילת ע"ש אילן ואסף רמון שנבנה כ 20 ק"מ מצפון לאילת.
נמל התעופה החדש הוא נמל בינלאומי. הוא ישמש לטיסות פנים (במקום נמל התעופה באילת) ולטיסות בין-לאומיות מוזלות (נוסף על נמל התעופה בין גוריון)

1) כתוב שני הסברים כיצד שדה התעופה החדש יסייע בפיתוח העיר אילת. (6 נקודות)

2) כתוב שני חסרונות (בעיות או דברים שליליים) הקשורים לשדה התעופה החדש.

(6 נקודות)

ב. עיינ בתמונה בה ניראה שדה התעופה הישן של אילת ובמפת שימושי הקרקע של אילת המצורפת בדף הבא. אלו השפעות חיוביות יש לפנוי שדה התעופה? (6 נקודות)

ג. הצע שתי אפשרויות לפיתוח האזור בעקבות השינוי בשימושי הקרקע. (7 נקודות)

גאוגרפיה, קיץ תשע"ט, מס' 057 381

נספח ג: מדרש תמונה

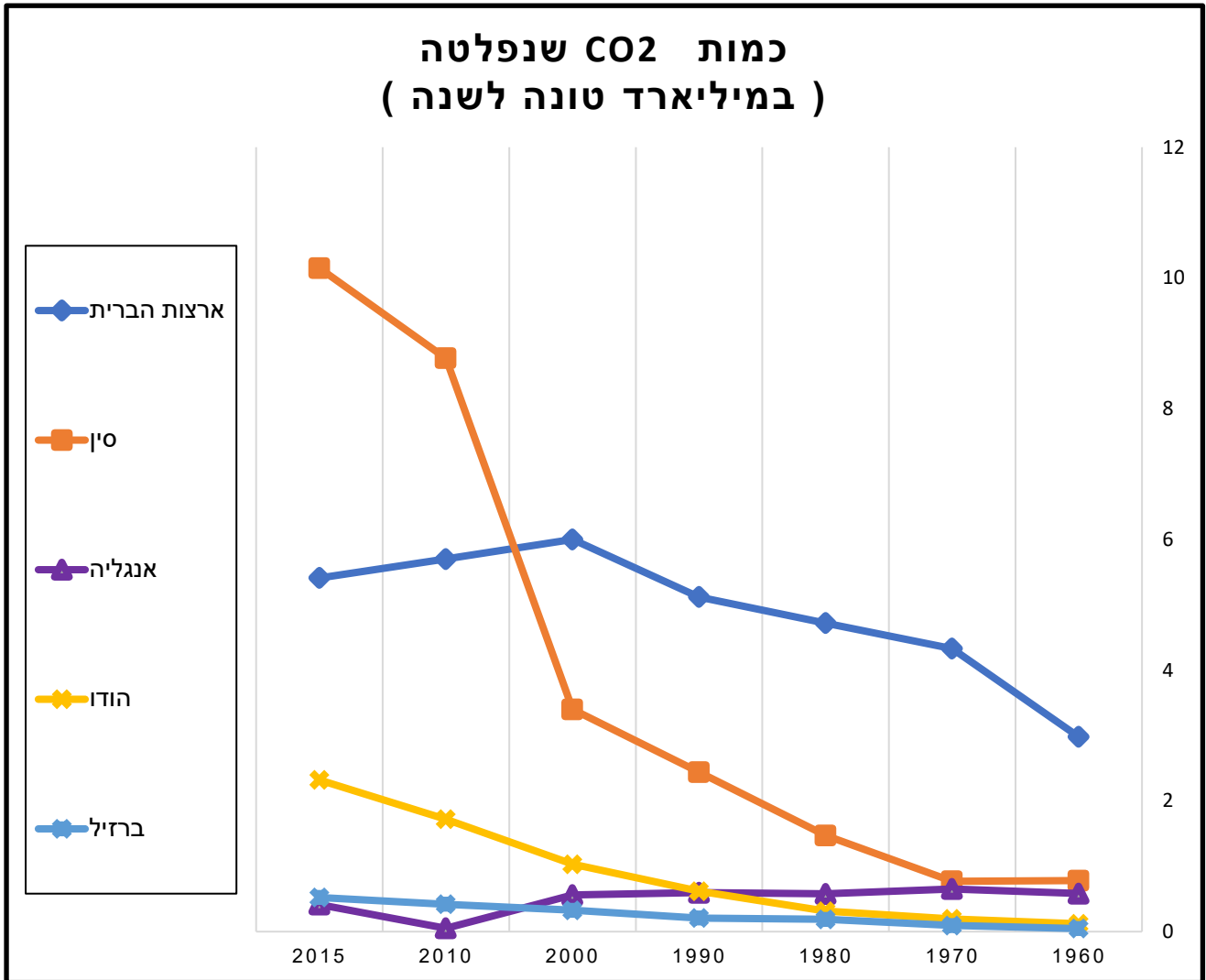

[המפה לקוחה מאתר הספרייה הוירטואלית של מט"ח](#)

שאלה 6 - פיתוח וסביבה – זיהום אוויר

בגרף שלפניך ובטבלה שבעמוד הבא מוצגים נתונים על הכמויות של פליטת פחמן דו חמצני (CO₂) במדינות אחדות בעולם בין השנים 1980 ועד 2015.

כמויות של פליטות פחמן דו חמצני במדינות בעולם

מקור מידע: ANNUAL CO₂ EMISSIONS (GLOBAL CARBON PROJECT (2017))

(שימו לב! במקרא לכל גרף צורה שונה – זהו את הגרפים לפני שתתחילו לענות)

- א. תאר את המגמות הנראות בגרפים של כל חמש המדינות החל משנת 2000 ועד לשנת 2015. (5 נקודות)
- ב. הסבר גורם אחד למגמה שתיארת לגרף של סין (6 נקודות)
- ג. הסבר גורם אחד למגמה שתיארת לגרף של ארצות הברית? (6 נקודות)
- ד. תאר שני נזקים שעלולים להיגרם מעלייה בשיעור גזי החממה באטמוספירה של כדור הארץ. (8 נקודות)

שאלה 7 – ערים במזרח התיכון

א. לפניך ארבעה זוגות של ערים במזרח התיכון:

- הופוף (אליהופוף) בערב הסעודית – פיךפוף (כרפוף) בעירק
- בגדד בעירק – אסון (אסואן) במצרים
- איספנדרון בטורקיה – אנטליה בטורקיה
- איסמעילייה (אל אסמעילייה) במצרים – איסטנבול בטורקיה

עיינ באטלס. בחר בשני זוגות ערים, והסבר גורם מיקום אחד המשותף לשתיהם. הערים בכל אחד מן הזוגות שבחרת (סך הכל – שני גורמי מיקום) (10 נקודות)

ב. ערים אחדות במזרח התיכון משגשגות בגלל חשיבותן הדתית. ציין את השמות של שתיים מן הערים האלה, והסבר מהי החשיבות הדתית של כל אחת מהן. (7 נקודות)

ג. בערים רבות בעולם משקיעים כספים רבים בשימור אתרים עתיקים ומבנים ישנים בתוך העיר – אתרי מורשת תרבות. תאר השפעה חיובית אחת והשפעה שלילית אחת הנגרמות כתוצאה לשימור. (8 נקודות)

בהצלחה!!!